

OBČINSKA UPRAVA

Poučni stanovski list županom, občinskim tajnikom, občinskim svetovalcem in drugim javnim organom.

Izhaja vsakega 5. in 20. dne meseca, ter stane celoletno 8 kron, polletno pa 4 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladimir Ravnihar.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasom je za dvostopno petinno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Občina kot stavbna oblast.

Med opravila v domačem ali lastnem občinskem področju spada tudi izvrševanje stavbno- in ognje varstvenih predpisov. Občine so torej dolžne po obstoječih zakonih poslovati kot stavbne oblasti, izdajajo stavbna dovoljenja, nadzorujejo stavbe in skrbé, da se točno izpolnjuje stavbni red. Važno, zelo važno je to opravilo. Z vestnim izvrševanjem teh opravil se obvarujejo škode pri novih stavbah ali že obstoječih poslopih, se preprečijo nevarnosti, ki pretijo posestvu ali osebni varnosti občanov. Dvomimo pa, da bi pojmla večina občin važnost pravnega postopanja v stavbnih zadevah. Ne pojmiyo pa je pred vsem zategadelj, ker ne poznajo, ali le površno, tozadevnih postavnih predpisov. Temu hočemo odpomoči z naslednjimi sestavki, v katerih skušamo na poljuden način tolmačiti zakonita določila, po katerih imajo občine izvrševati stavbne- in stavbnovarstvene predpise. Te predpise vsebujejo takozvani stavbni redi, ki so jih izdala deželna zakonodajna zastopstva za deželni okoliš, po nekod tudi za posamezna mesta ali dele dotične dežele. Za podlago si vzamemo stavbni red za deželo Kranjsko, navajamo pa tudi vsa ona določila, ki se razlikujejo od tega po drugih slovenskih deželah.

O stavbnem dovoljenju.

Kedaj je treba stavbnega dovoljenja?

Oblastnega dovoljenja za stavbo je potreba, če se namerava kaj na novo postaviti (zidati), pristaviti ali prestaviti (prizidati, prezidati), ali na že obstoječih poslopih in drugih stavbnih predmetih kaj bistvenega popraviti ali preurediti.

Bistveni popravki so vsi, ki vplivajo na trdnost ali varnost ognja kakega stavbnega predmeta, ali na pravice mejašev, ali po katerih zunanje lice poslopja

drugo podobo dobi, ali se sploh preuredi vsesкупni stan poslopja.

Tu sem spada posebno:

1. če se napravljajo vodnjaki in kleti;
2. če se napravljajo novi vodotoki, ali se že obstoječi vodotoki in struge preurejajo glede na izmero, smer in pad;
3. če se na novo stavijo kurilne naprave in dimniki;
4. če se preuredi stanovanja v obratne prostore, v klavnice, prešalnice ali za drugačno gospodarsko porabo, ali se nasprotno ti prostori preuredi v stanovanja;
5. če se odstrani ali napravi medstena;
6. če se postavi vodovod;
7. če se preuredi zunanja stran poslopja proti ulicam;
8. če se zid predre za duri in okna na ulice ali proti sosednim hišam;
9. če se predrugačijo ali povišajo strehe;
10. če se kaj preuredi ali odpravi na nadstropjih, podporah itd.

Kedaj se ima stavba naznaniti?

Manjši popravki ali manjše preuredbe, pri katerih ni nobenega gori imenovanih pogojev, se imajo stavbni oblasti, katera izdaja stavbno dovoljenje, samo naznaniti, predno se začno preurejati.

Oblastvo ima pravico zahtevati, da se glede takih premen predloži načrt, kar pa je treba tekom 48 ur po naznanilu naročiti stavbenemu gospodarju, ker je sicer poslednji opravičen, popravek ali preuredbo izvršiti.

Oproščenje od stavbnega naznanila.

Pri popravkih, ki so potrebni samo za vzdržanje posameznih delov, pa še tega naznanila ni treba.

Taki popravki so:

1. osnaženje hiš;
2. naprava novih podov, če z njimi ni zvezana kaka preuredba na stropih;
3. popravljanje vrat in oken;
4. pokrivanje streh, če je pokrivalo, s katerim se krije, ognja varno in se razsežnost strehe ali njena oblika ne premeni;
5. popravljanje dimnikov s tem, da se omečejo;
6. popravljanje ognja varnih kurilnih naprav t. j. stavljenje in prenarejanje peči, kaminov in ognjišč v prostorih, ki so se že do zdaj za to rabili in v že obstoječih takih napravah, ki služijo obrtniškem obratu, kolikor ni s tem združeno narejanje novih in popravljanje starih kurilnih naprav in dimnikov;
7. popravljanje že obstoječih strelovodov;
8. poprava že obstoječih vodnjakov, gnojišč grezniških jam, stranišč, vodotokov in strug, če se ne zadeva poprava njihove izmeri, smeri in padca.

Določba stavbne črte in vodoravnega površja.

Vsekdar, kadar se hoče na javnih prehodih kaj na novo staviti, prizidati ali prezidati, mora stavbni gospodar še pred prošnjo za stavbno dovoljenje ali s to prošnjo vred pri oblastvu pismeno prositi, da se mu določi stavbna črta in nivel, ter mora predlagati načrt o legi in nivelu v dveh enakih narisih.

Določene stavbne črte in nivela se je prav strogo držati pri vsaki gradbi.

Da se določi stavbna črta in nivel, mora oblastvo, če je treba še posebej od stavbne komisije napraviti ogled na mestu in to najmanj 48 ur prej razglasiti in k temu v pravem času povabiti posebno stavbenega gospodarja in mejaše.

Oznanilo naj slove, da se po izvršenem lokalnem ogledu ne bo oziralo na nobene ugovore, razen če bi iz njih postali javni pomisleki.

Pri tem lokalnem ogledu naj se od oblastva pozivedo in določijo krajne in okolščinam primerne uravnavne črte, ne samo za lego, ampak tudi za nivo bodoče stavbe, ki se bo ali na novo postavila, prizidala ali prezidala. Ugovori stavbnega gospodarja, mejašev in drugih udeležencev naj se pri tem zapišejo.

Prošnja za privolitev stavbe.

Stavbni gospodar mora brez izjemno, in naj si tudi ne zida stavbe prostovoljno, še prej ko z gradbo prične, pismeno prositi pri oblastvu za dovoljenje stavbe, predlagaje njej stavbni načrt v dveh enakih primerkih.

Prošnjam za stavbno privolitev, katere se predlagajo v imenu tretjih oseb, se mora pridjati pooblastilo in če se tiče nesamovlastnih oseb tudi pooblastilo zastopnikov.

Prošnja naj se prilično glasi:

Kolek
za
1 K

Županstvu
v
Gorenji vasi.

Podpisanec namerava zgraditi novo enonadstropno hišo za stanovanje na njemu lastni zemljiški parceli št. 350 davčne občine Gorenja vas.

V to svrho prosi podpisanec predlagaje situacijski in podrobni načrt v dveh izvodih, da županstvo odredi obravnavo na licu mesta in da izda stavbno dovoljenje.

Obenem pripominjam, da bo stavbo vodil zidar-ski mojster Matevž Moravec v Škofji Loki in da sta mejaša zemljišču, na katerem se bo nova hiša gradila, Ignacij Bogataj in Anton Treven oba iz Gorenje vasi.

V Gorenji vasi, dne 15. sušca 1906.

Ivan Mohar
posestnik v Gorenji vasi št. 10.
(Dalje prihodnjič.)

Delavsko zavarovanje in občine.

(Nadaljevanje.)

V štatutu sme biti določeno, da se članom, ki si bolezen nakopljejo nalašč ali po svoji krivdi pri kakem pretepu ali vsled pijančevanja, bolniščina sploh ne ali le deloma izplača.

Za pokritje bolniščine, katero mora bolniška blagajna izplačati, in za pokritje njenih upravnih stroškov potrebna sredstva nabirajo se iz prispevkov članov, ki se odmerjajo po precenitvi dnevnega zaslužka, ki tvori podlago tudi pri računanju bolniščine.

Ti prispevki pa, v kolikor jih imajo plačati zavarovanja dolžni člani, ne smejo znašati več kot 3 odstotke tistega njihovega dnevnega zaslužka, na podlagi katerega se računa tudi bolniščina. Zvišati se smejo ti prispevki le tedaj, če so to sklenili na občnem zboru blagajne tako zastopniki delodajalcev, kakor zastopniki članov s tričetrtinsko večino navzočih.

Predno deželna vlada potrdi štatut okrajne bolniške blagajne, preskuša, če bodo v štatutu določeni prispevki zadostovali za pokritje vseh stroškov blagajne, t. j. za pokritje bolniških podpor, upravnih stroškov in tvoritve rezervnega zaklada. Če se izkaže, da prispevki ne zadostujejo, tedaj štatuta ne odobri preje, dokler se ali prispevki ne zvišajo ali pa bolniške podpore ne znižajo do postavnega minimalnega zneska.

Vsak delodajalec je zakonito zavezan, vsakega svojega zavarovanja dolžnega delavca najkasneje v treh dneh, odkar je stopil pri njem v delo, pri okrajni bolniški blagajni zglasiti in istotako najkasneje v treh dneh, odkar je izstopil pri njem iz dela, zopet odjaviti.

Če delodajalec te dolžnosti ne izpolni, povrniti mora bolniški blagajni vse stroške, ki jih je ta imela v podporo dotične osebe, ki pri njej ali sploh ni bila

zglašena, ali je bila zglašena prepozno. Vrhutega pa ga zadene še kazni.

Dočim je plačilo zavarovalnih prispevkov pri zavarovanju zroti nezgodam razdeljeno tako, da plača 90 odstotkov delodajalec in le 10 odstotkov zavarovani delavec sam, plačati ima pri zavarovanju proti boleznim dve tretjini prispevka zavarovani delavec sam iz svojih sredstev in le jedno tretjino prispevka delodajalec, pri katerem je delavec v službi. Le za one zavarovanja dolžne delavce, ki ne dobivajo nikakega plačila v denarju, plačati ima cel prispevek delodajalec sam iz svojih sredstev. Pri prvem zavarovanju zadene tedaj večji del plačila delodajalca, pri drugem pa delavca samega. Zato pravimo da sloni zavarovanje delavcev proti boleznim na principu samopomoči.

To razmerje, v katerem plačujejo prispevke delavci, oziroma delodajalci, zamore pa se na korist prvih spremeniti, če to sklenejo na občnem zboru blagajne tako zastopniki delodajalcev, kakor zastopniki blagajničnih članov z absolutno večino navzočih.

Oni blagajnični člani, ki niso zavarovanja dolžni, ampak se zavarujejo prostovoljno, dalje oni obratni uradniki, kojih letni zaslužek znaša več kot 2400 kron, in volonterji plačujejo cel zavarovalni prispevek sami iz svojih sredstev in sicer neposredno pri blagajni, t. j. brez posredovanja delodajalca.

Prispevke pa, katere plačujeta deloma delodajalec, deloma njegov delavec, zavezan je delodajalec, in sicer cel prispevek, oddajati sam pri blagajni ob v štatutu določenih rokih. Del prispevka, ki ga ima plačati delavec sam, ki pa ga je plačal na ta način delodajalec, sme seveda slednji pri zaslužku delavcu odračunati. Oddajati pa ima delodajalec cel prispevek blagajni toliko časa, dokler svojega delavca, če je pri njemu iz službe izstopil, na predpisan način pri blagajni ne odjavi. Če pa delavec med dotičnim rokom, za katerega je delodajalec že plačal cel prispevek, iz njegove službe izstopi, in ga ta pri blagajni pravočasno odglasi, povrne mu blagajna prispevek za dotični del roka, v katerem delavec ni več pri njem v delu.

Če je kak član oškodoval blagajno s tem, da je bolezen simuliral in tako preslepil blagajno, da mu je plačevala bolniško podporo, sme ga načelstvo blagajne, če mu dokaže, da je simuliral in blagajno oškodoval, kaznovati s tem, da mu za nekaj časa naloži plačilo dvojnih prispevkov iz lastnih sredstev. Proti takemu izreku načelstva pa se zamore dotični pritožiti na razsodišče blagajne. To pa ne izključuje sodnega kazenskega postopanja proti dotičnemu članu radi takega ravnanja.

Kakor že gori omenjeno, sme delodajalec za svoje delavce plačane prispevke, v kolikor ima te plačati sam iz svojih sredstev, delavcu pri izplačilu zaslužka, odračunati. To pa mora storiti takoj pri izplačilu zaslužka, ki sledi plačilu prispevkov. Če tega ne stori pri prvem izplačilu, sme odračunati pri naslednjem izplačilu le tedaj, če od prvega izplačila do tega

naslednjega izplačila še ni preteklo več kot jeden mesec. —

V koliko veljajo vsa ta določila glede delodajalcev tudi za delodajalce takih delavcev, katerih služba je že po naravi le prehodna ali po pogodbi vže naprej omejena na krajši čas kot jeden teden, določeno je v štatutu posamezne okrajne bolniške blagajne.

(Dalje prihodnjic.)

Razne vesti.

Seja kranjskega občinskega odbora od 16. t. m. Soglasno in med splošnim odobravanjem se sprejme nastopni, po obč. odborniku C. Pircu utemeljevani in stavljeni nujni predlog: Na pristojno mesto je odposlati peticijo, da naj se na Kranjskem ustanovi poleg Ljubljane še dva mestna volilna okraja, v katera je uvrstiti vsa mesta, trge, industrijalna središča in one druge kraje, ki so sedež c. kr. okrajnemu sodišču in jestoprav potem ostalo deželo razdeliti namesto v vladni predlogi projektiranih 10, le v 8 kmečkih volilnih okrajev. — Kot zastopnika občine se izvolita v naborno komisijo občinski svetovalec Fr. Krenner in občinski odbornik I Rakovc. — Odbor odobri računski zaključek in bilanco mestne hranilnice, ki kaže skupnega čistega dobička **20.834 K 91 h**, in izreče zahvalo hranilničnemu upravnemu odboru ter ravnateljstvu na uspešnem delovanju. — Potrdijo se občinski računi z dohodki K 47.468'81, izdatki K 32.532'96 in prebitkom K 14.935, nadalje račun ubožnega zaklada ter sirotišnice s prebitkom K 54'19 in računi V. Pleiweissove, F. Omersove ter S. Robičeve ustanove. Pregledovalcem računov se izvolita obč. odbornika M. Matiašič in K. Jäger. — Konečno se še ugotovi prošnji olepševalnega društva, da sme zasadi občinski pašnik pod Gaštejem naprej do železnične stražnice. Ograjo in svarilne napise ob nasadih bo napravila občina na svoje stroške.

Volitve. Pri volitvi dne 4. prosinca je bil v občini Velika vas izvoljen za župana posestnik Martin Uštar v Veliki vasi in za občinske svetovalce posestnika Ivan Lovše v Spod. Ribičah in Gašper Gril v Veliki vasi. — V občini Trnovo dne 1. svečana je bil izvoljen za župana Jože Perkav in za svetovalca Jože Benigar v Trnovem. — V občini Srednja vas v Bohinju je bil pri volitvi občinskega starešinstva dne 6. svečana izvoljen za župana posestnik in gostilničar Ivan Korošec v Češnjici in za svetovalce posestniki Ivan Stare, Martin Hribar v Češnjici, Ivan Gašperin v Stari Fužini, Josip Preželj v Srednji vasi, Martin Česar v Jereki in Jakob Korošec v Gorjušah. V občini Črešnjevec pri Metliki je bil dne 11. svečana izvoljen za župana Jakob Konda v Gradniku, za občinske svetovalce pa Jakob Konda v Praprečah, Jakob Kambič v Črešnjevcu in Jože Blut na Krvavčjem vrhu. V občini Tomišelj dne 15. svečana: za župana Anton Svetič v Tomišlju, za svetovalce Fran Lenarčič v Brestu, Fran Volek v Jezeru in Anton Kumše v Tomišlju. V občini Radeče na Gorenjskem dne 17. svečana: za župana lesni trgovec in gostilničar Ivan Jalen v Radečah, za obč. svetovalce posestnika Jože Pintbach in Andrej Volc v Radečah.

Občina Št. Lambert je sklenila zgraditi vodovod, kojega troški so proračunjeni na 31.000 K.

Kolkovna revizija pri občinskih uradih. V tej zadevi je županstvo v I. B. prejelo od pristojbinoodmernega urada v Ljubljani sledeči odlok: „Č. kr. finančno ravnateljstvo v Ljubljani je z razpisom z dne 14. vel. srpana 1905 št. 13.636 ugodivši Vašemu rekurzu tuuradno odločbo z dne 11. vel. travna 1905 št. 908 v tem dopolnilo, da se pri vršitvi revizije kolekov pri občinskem uradu v I. B. ne sme prekoračiti v dotičnih razsodbah c. kr. upravnega sodišča opisana pravica.“

Velik trgovski shod se je vršil 11. t. m. v Postojni. Sklicalo ga je ljubljansko trgovsko društvo „Merkur“. Udeležba je bila ogromna. Takšni shodi niso poučni le za posameznega trgovca, temveč tudi za druge stanove. Zato bi bilo umestno, ko bi društvo „Merkur“ nadaljevalo s takimi shodi in sklicalo tak shod tudi za Gorenjsko v Kranj in za Dolenjsko v Novomesto.

Živinski potni listi izdani v zmislu § 8 zakona z dne 29. svečana 1880 drž. zak. št. 35 imajo deset dnevno veljavnost, ki prične šteti z dnevom izdaje. Ker imajo stranke vsled neveljavnih potnih listov nepotrebna pota in večkrat tudi občutne troške, je dolžnost županstev občinstvo o tem določilo primerno poučiti.

Volitve v Šoštanju. Dne 8. t. m. se je vršila volitev občinskega odbora za drugi razred in so to pot s pomočjo vlade zmagali nemškutarji. Ker se je lansko leto vršila volitev dvakrat, in so obakrat zmagali Slovenci v 2. in 3. razredu a je vlada razveljavila volitve, se je sedaj že tretjič vršila volitev občinskega odbora. Uprava trga Šoštanj, ki je bila dosedaj 13 let v slovenski posesti, je prešla v nemškutarske roke. To pa naj ondotne Slovence le vspodbuja k nadaljnemu odporu proti nasilju nekaj nemškutarskih mogotcev, saj končno mora zmagati slovensko ljudstvo. Volitve v Šoštanju glasno govore, kako nujno je potrebna volilna reforma. Usodo trga s slovenskim prebivalstvom odločuje peščica Nemcev in nemškutarjev.

Shod županov in obč. svetovalcev šaleške doline na Štajerskem se je vršil dne 11. t. m. v Šoštanju. Posvetovali so se v prvi vrsti o zastopanju slovenskega jezika napram državnim oblastim. Na shodu so tudi sklenili, da se osnuje več ljudskih knjižnic za šaleško dolino, kjer so začeli zadnji čas Nemci in nemčurji dvigati greben.

V Poličanah na Štajerskem je zmagala pri občinskih volitvah v vseh treh razredih slovenska stranka v hudem volilnem boju in navzlic najhujšega agitacijskega nasilja nasprotnikov.

Kako se ravna z gotovino odgnancev? Po razglasu c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 19. m. travna 1904 št. 6830 dež. zak. št. 7 mora gotovino, ki jo imajo odgnanci pri sebi, prevzeti odganjajoča občina odgonske postaje, in jim izročiti pobotnice o njej. Na odgonskih listih je označiti prejem in navesti znesek gotovine. Prevzeto gotovino mora občina odgonske postaje, kadar ima odgnanec domovinsko pravico zunaj Kranjske, po navadi takoj poslati domovinski občini odgnančevi. Glede odgnancev, ki so pristojni v Koroško ali v Galicijo, pa se mora prevzeta gotovina pošiljati koroškemu, oziroma gališkemu deželnemu odboru. Gotovino onih odgnancev, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem, mora občina odgonske postaje, ako izvira ta gotovina iz prebitnega zaslужka iz opravila ob sodnem kazenskem zaporu, oziroma ob zaporu v deželni prisilni delavnici, poslati domovinski občini odgnančevi, da mu jo ta izroči, sicer pa kranjskemu deželnemu odboru v Ljubljani, ki jo uporabi za po-

kritje odgonskih troškov in provzroči, da se morebiten prebitek vrne odgnancu. Konji z vozovi vred, ki jih imajo odgnanci s seboj, naj se uporabljajo strogo po tem določilu, ker se odgnance s tem najbolj kaznuje, da morajo za se odgonske troške poravnati. Pa tudi domovne občine dobijo na ta način povrnene podpore, ki jih prejemale tako individualno na račun domovnih občin. —

Železnice na slovenskih tleh. Z zakonom od 15. jul. 1903. se je zajamčila proga Tržič-Kranj in sedaj po preteku treh let bo končno beseda postala meso. Prihodnji mesec se bo razpisala gradba te proge in najpozneje junija meseca se prične graditi železnica Tržič-Kranj. Stavbo bo nadzoroval R. Schindler, c. kr. stavbni višji komisar v želez. ministrstvu. — **Promet na Vipavski železnici.** Meseca jan. t. l. se je peljalo po vipavski železnici 8200 oseb, blaga za 3900 ton, dohodkov 15.200 K.

Vodne moči v planinskih deželah. Železniško ministrstvo je določilo konference, na katerih se ima razpravljati o uporabi vodnih moči v planinskih deželah v industrijske svrhe. Doslej sta bile dve taki konferenci. V prihodnji konferenci, ki bo v kratkem, predloži hidrografični urad načrt za sestavo katastra vodnih moči. —

Pravna določila c. kr. uprav. sodnega dvora.

1. Ker adaptacijska zgradba, ki jo prevzame občina na svoje troške v ta namen, da dobi v njej prostor za ljudsko šolo, ki se ima na novo zgraditi, ne poveča občinskih dohodkov, zato ni potrebno zaslišanje volilnih opravičencev v namen, da bi pritrdili tem povodom razpisanim obč. dokladam. — 2. Uredbe, ki služijo popolnoma splošnemu namenu, se ne smejo upravljati kot posebni izdatki. Zlasti se ima napeljava vode le takrat smatrati za poseben izdatak samo ene občine, ako je po razmerah izključeno, da bi dotične uredbe lahko upotrebili drugi kraji, ležeči izven občine. — 3. Od davčne občine v svrhu upravljanja njenega imetja najete pomožne organe ima plačati samo davčna občina, in to tudi tedaj, ako so prideljeni v službo krajni občini.

Pri občinskih volitvah v Zagrebu je zmagala v I in deloma v II razredu narodna stranka, ki velja za madjaronsko. V III razredu so zmagali Starčevićanci proti združenim naprednjakom, obzorašem, Srbom in socialistom. Radi pet mandatov bo treba novih volitev, vendar ima vladna stranka že sedaj večino. Med izvoljenimi odborniki je tudi bivši zagrebački župan dr. Amruš, radi katerega je bil občinski odbor razpuščen in so bile razpisane nove volitve.

G. kr. kmetijsko učilišče in poskuševališče Spljetu v Dalmaciji je ustanovila država in je bil ustav za ta zavod odobren z Najvišjim sklepom z dne 8. vinotoka 1905. Po § 1 ustava ima c. kr. kmetijsko učilišče in poskuševališče v Spljetu nalogo pospeševati dalmatinsko kmetijstvo s sistematičnimi poskusi in opazovanji, merečimi na izboljšanje v deželi navadne delovršbe z razširjanjem občin kmetijskih vednosti in s prenašanjem posebnih izkušenj, pridobljenih s poskusi in opazovanji, v prakso in biti na kmetijskem polju kraj za pojasnila za prakso. Zavod posluje tudi kakor državno posebno preizkuševališče za živila in nekatere uporabne predmete v zmislu obstoječih ukazov. — Poučevanje c. kr. kmetijskega učilišča in poskuševališča obsega: a) obdobje posebne tečaje; b) enoleten poljedelski šolski pouk (s pogojem, da se oglasi vsaj 12 učencev); c) izobraževanje kmetijskih delavcev z vzprejemom učencev za delo; d) kmetijska potovalna predavanja; e) podeljevanje svetov in na-

ukov dalmatinskim kmetovalcem, ki se obrnejo do zavoda v stvari obrata svojih gospodarstev ali svojih obrtnih podjetij, ki so v zvezi s kmetijstvom. Tečaji bodo pa naslednji: 1. vinogradarski, 2. kletarski, 3. o analizi mošta in vina, 4. o sadjarstvu in uporabi sadja, 5. o gojitvi zelenjave, 6. o saditvi oljk in proizvajanju olja, 7. o saditvi rastlin, 8. mlekarski, 9. o živinoreji in živalskih boleznih in 10. o čebelarstvu. Iz navedenega je razvidno, kako obsežno nalogo bo imel nov zavod, ki bo nedvomno mnogo pripomogel za povzdigo dalmatinskega kmetijstva. Veseli nas, da je država posvetila skrb tudi Dalmaciji, ki je bila dosedaj prava pastorka med avstrijskimi deželami.

Nepoštena tvrdka. V Amsterdamu na Holandskem obstoji neka kreditna banka (posojilnica) „Hollandsche Crediet- en Voorschotbank“, katera je zelo nezanesljiva in postopa naravnost na nepošten način. Ta posojilnica je v zadnjem času začela svoje poslovanje razširjati tudi po avstrijskih deželah in je na Dunaju postavila nekega Franca Zlamal jun. XVII. Hauptstrasse 129, II/12, za agenta. Imenovani agent je začel rapošiljati prospekte in pozive in ponuja ljudem v nakup srečke navedene banke. Da občinstvo ne bode trpelo škode, naj se opozarja, da naj se ne spušča v nobeno zvezo s tem skozi in skozi nepoštenim podjetjem. —

Pri občinskih volitvah v Trstu je zmagala vladujoča stranka proti ljudski stranki in socijalnim demokratom. Če bi se bilo zgodilo, kakor je to želela slovenska stranka, da bi se namreč bile združili obe opozicijski stranki, bi bila prišla opozicija v mestni svet. —

Imenovanja v justici. Ministerijalni svetnik v justičnem ministrstvu, dr. A. vitez Pitreich, je imenovan predsednikom višjega deželnega sodišča v Gradcu, predsednik c. kr. dežel. sodišča v Celovcu, A. Walter, pa podpredsednikom c. kr. viš. deželnega sodišča v Gradcu. —

Pri obč. volitvah v Dragi so 17. t. m. zmagali Nemci v III. razredu s petimi, v II razredu z enim glasom večine. Pomagali so jim Kočevarji z onstran gorâ. —

Morsko zdravilišče v Gradežu. Iz poročila, katerega nam je doposlalo vodstvo morskega zdravilišča v Gradežu za škrofulozne otroke za l. 1905, posnemamo, da sta se zdravila v tem zdravilišču v minolem letu 302 otroka. Vsi otroci so bili stari od 6 do 14 let. Iz Kranjskega je bilo 31 otrok, s Štajerskega 42, iz Goriškega 69. Ozdravilo jih je popolnoma 43%.

Deset zapovedi v prevdarek in ravnanje tistim, ki se hočejo obvarovati ognja in njegovih posledic.

Kar se tiče elementarnih nezdod, povzročenih po ognju, je čudo vprav Kranjska, pa tudi ostale slovenske dežele, prepogostokrat hudo prizadeta. Zlasti jeseni prinašajo dan na dan listi žalostna poročila o velikih požarih in škodah, ki jih provzročajo ogenj. Z namenom, da se pouče v prvi vrsti naši župani po deželi, kako jim je postopati ob takih nesrečnih slučajih, in kako se je varovati ognja ter zlih njegovih posledic, objavljamo naslednji članek. Pri tem pa opozarjamo gospode župane, naj v tem smislu poučujejo

narod, naj skušajo razširiti med ljudstvo te besede, da bo v prihodnje naši deželi bolj prizanašala beda, posledica požarov.

I.

Grška pravljica pripoveduje, da je Prometej, sin Japeta, delal prve ljudi iz ila in da jih je po Ateni, hčeri Zevsovi, oskrbel z živim odemom. Ti prvotni ljudje, dasi so bili duševno nadarjeni, so bili neomikani — nedostajalo jim je ognja. Zevs ga jim je zaživil. Končno se jih je usmilil Prometej. Ukradel je v Olimpu nebeški ogenj, ter ga prinesel na zemljo. Sedaj se je pričela omika. Prometej je bil za svoj čin močno prikovan na Kavkaz z verigami, kjer je orel kluval njegova vedno rastoča jetra. Herkul je oprostil trpina iz spon in Prometej je bil izbran za zaščitnika omike. Tako pripoveduje grška pravljica. In res, ognja človek ne more pogrešati, povsod ga potrebuje in brez njega bi bil še dandanes na najnižji stopinji omike. Zatorej pravi pesnik:

Koristna ognja je oblast,
ko človek čuva njeno rast,
in kar napravi, kar stori,
je dar nebeške te moči.

Ali strašna more postati ta „nebeška moč“. Utrga se iz svojih spon; „narave prosta hči“ postane tolovajka; mesta spremenijo v prah in razvaline, vasi uniči, često gleda človek svoja dela pokončana in uničena. Kakor Damoklejev meč visi nevarnost ognja nad našimi glavami. Škrtaje leti blisk, ta mogočna električna iskra na zemljo, tam razdere mogočno drevo, tu vžge poslopje. Ogenj se razširi na bližnja poslopja. Proti temu ni varstva, ni obrambe, torej se treba ravnati po zapovedih, ki podajajo proti ognju in njegovim posledicam vsaj nekaj obrambe.

Prva zapoved se glasi.

Imej svoja poslopja in premoženje, katero lahko ogenj uniči, zavarovano pri priznani dobri zavarovalnici. —

To ni samo dolžnost do države nego do družbe, obe stremita za vzdrževanjem posestva. Država ni zmožna poslopij vseh državljanov varovati proti požaru, oziroma pogorelcem povrniti imetje, zato so nastale zavarovalne družbe, ki jim je naloga nadomestiti vrednost po požaru uničenega imetja. Z vsakim zavarovanjem prevzamejo zavarovalnice dolžnost, da riziko, ki obstoji v tem, da lahko pogori jutri en zavarovanec in ž njim še deset drugih in zavarovalnica mora takoj poplačati škodo. Zavarovanec plačuje za to zavarovalnici znesek, premijo — zavarovalnino, ki se ravna po odstotkih zavarovalnega zneska. Pri nas je zavarovanje v rokah delniških družb, ki zahtevajo primerno visoko odstotnino, povprečno po 30 do 35 h za vsakih 100 K; v nekaterih sosednih državah je odstotnina manjša in merodajni činitelji naj bi pri nas tudi kaj ukrenili, da se zniža, saj imajo zavarovalnice, oziroma delničarji, lepe dohodke.

Zavarovati je vselej pri dobri zavarovalnici. Kako se pa to izpozna? Da dolgo častno deluje, kar doka-

zujejo nje letni računski zaključki. Starejši zavarovalnici gre prednost pred mlajšo, dokler se ni nje solidnost do dobra izkazala. Tu ni gledati na par vinarjev, ki se jih plača kot višjo premijo, ker stara zavarovalnica tudi pri cenitvi škode ne gleda toliko na vsako malenkost. Čim strožja je zavarovalnica pri sprejetju zavarovanca, tem boljša je za slednjega. Poznati je prav dobro pravila zavarovalnice, ki so pridejana vsaki knjižici, kdor pravila pozna, ognil se bode lahko nastalim prepirom, da celo sodnijskim stroškom. Pri zavarovanju naj se strogo gleda na to, da se zavaruje pravo cenilno vrednost poslopja, nikdar pa ne previsoko, dasi v tem greše nekateri nezvesti uslužbenci zavarovalnic, da si malo več prislužijo. Po požaru se škoda ceni le po pravi vrednosti; izgovor je ničev, češ, „saj je bilo za več zavarovano“. Zato naj se vsa poslopja do dobra premerijo po dolžini in širini, da ne bo potem pomot in nepotrebnih protestov.

(Dalje prihodnjič.)

Tiskovine za državne potrebe — krivično breme za občine.

Občine sodelujejo v premnogih državnih zadevah. V njihov delokrog spada n. pr. sestavljanje imenikov za vojaške nabore in črnovojnike, imenikov za razredovanje konj, imenikov o lastnikih priprege in vozov, nadzorovanje neaktivnih vojakov glede spremembe njihovega bivališča, o nastali nesposobnosti ali smrti, sprejemanje njihovih prijav, sodelovanje pri kontrolnih shodih, vojaškem naboru itd.

Občine so pritegnili tudi v službo sodišč; kajti razglaševati morajo za njo dražbe, oskrbovati pisma o glasu zaradi hudodelstva obtoženih, imeti v razpregledu sodne kazni, nadzorovati izpmembo sposobnosti porotnikov, sodelovati pri cenitvah, smrtovnicah, varuštvi itd. Po nekod jih tudi silijo, da morajo mesto sodnih slug dostavljati strankam vse kazenske spise. Prave hlapčevske pare!

Davkarije zahtevajo sodelovanje občin pri opominih za plačevanje davka, dražbah itd.

Ljudsko štetje, odkup davka za žganje, zloženje zemljišč, določevanje vrednosti poslopja zemljišča in pritikline ob vsaki izpmembi posestva, stavbe hiš, obrtno gibanje, izkazi plovov, napovedanje najemniškega davka, zdravstveno stanje prebivalstva in živine, škode, požar, stavbe, godbe itd. itd. so same v delokrog države spadajoče zadeve, katere mora občina izvrševati.

To je tisti takoimenovani izročeni ali prenešeni delokrog občine.

Aha, razumemo, kar je bilo državi presitno in prezamotano in nevšečno, je prav po bratovsko občinam naložila tako kakor naloži krašovec tovor na svojega potrpežljivega osla.

Dela mnogo za državo, plače nič!

Kaj? Še plačana hoče biti občina za delo? Ali ne veste, da zna vlada samo „zizati“ mleko ljudskega gospodarstva, a sama je za občine jalova krava, ki ne premore niti kaplje mleka.

Delaj torej! Ubogaj in molči!

Sodišča in davkarije dajo občinam za sodelovanje vsaj potrebne tiskovine, politični uradi, (glavarstvo) pa menda iz prevelike varčnosti za svoj žep upregajo občine tudi v to nepostavno breme.

Po zakonu z dne 6. junija 1886 št. 90. drž. zak. so županstva dolžna sestavljati in na pregledu imeti črnovojniške imenike. Iz te dolžnosti izvaja glavarstvo sklep, da naj si občine tudi same tiskovine oskrbujejo, akoprav ni niti v tem zakonu niti v naredbi ministerstva za deželno brambo z dne 17. avgusta 1886. št. 135. drž. zak. prav ničesar o tiskovinah omenjeno.

Bogme ni zastoj rentočil naš župan nad ukazom glavarstva: „Delaj, delaj in povrh še daj, vse za one, nič za nas!“

Niso zaman občinski odborniki godrnjali pri pregledovanju računov, rekoč: „Saj plačujemo državi dačo za državne potrebe, naj si tiskovine sami kupujejo. Dvojne dače za eno reč ne maramo plačevati.“ Rekli so tudi, da niso več zadovoljni s takim svojevoljnim redom v državi. „Kakor nam sodišče in davkarija dopošilja svoje tiskovine, naj jih dopošiljo tudi država, seveda slovenske, kar se razumeva samo o sebi!“

Zdi se, da je glavarstvo „parkelj“ z dolgo šibo, občine pa plašljivi in poslušni otroci. Molijo hitro očenaš, kakor hitro slišijo škrahljanje po uradnem listu. —

No, če bi bila samo ena tiskovina, bi ne bilo nič. Ali jih je na kupe, cela rajda! Leto za letom znatni troški! Povrh še hočejo imeti plačan uradni list iz našega žepa.

Jako praktično in koristno, a ne za nas davkoplachnike. —

Čemu se pritoževati? Kot plačilo za trud, kot kihajoči zasmeh stoji v uradnem listu tiskano, da se mora to izvršiti v 8 dneh, če ne, pride kazenski sel v občinski urad izdelat zahtevane izpise in imenike.

No, le nalagajte nam bremena, a to vedite, ker nam ne daste ničesar za delo, trud in troške, bode nekoč vsega preveč.

Prenesti bi se dalo še marsikaj državnih zadev na občine, a drugo vprašanje je, bodo li hotele občine biti še nadalje coklarjev tovorni osel.

Ali pristoja c. kr. poštarjem neeraričnih poštnih uradov prednostna volilna pravica pri občinskih volitvah?

Po § 1. točka 2. b. obč. volilnega reda za Kranjsko imajo prednostno volino pravico pri občinskih volitvah državni uradniki. — Odgovor, je li pristoja c. kr.

poštarjem neeraričnih poštih uradov prednostna volilna pravica, je torej le odvisen od vprašanja, je li smatrati c. kr. poštarje neeraričnih poštih uradov državnim uradnikom ali ne. — To vprašanje zanika upravno sodišče v svoji razsodbi z dne 13./X. 1904 št. 10723, in sicer iz naslednjih razlogov:

Po smislu volilnega reda pristojna prednostna volilna pravica le onim državnim funkcionarjem, ki so uvrščeni v činovne razrede. Preiskati moramo torej, če spadajo poštarji neeraričnih poštih uradov med one državne funkcionarje, ki so po zakonu z dne 15./IV. 1873 drž. zak. št. 47 o uvrstitvi drž. uradnikov, uvrščeni v činovne razrede. — Spričo odredbe trgovinskega ministrstva z dne 19./V. 1900 drž. zak. št. 87, ki ureja osebne i službene razmere poštarjev — moramo to vprašanje odločno zanikati. Ta odredba določa namreč izrecno, da stopijo c. kr. poštarji neeraričnih poštih uradov z svojim imenovanjem v službeno razmerje poštne in brzojavne uprave, in postanejo radi tega uradniki te uprave. Po vsej svoji vsebini stavi citirana odredba poštarje neeraričnih poštih uradnikov v direktno nasprotje z državnimi uradniki, kar najbolj jasno spričujejo določbe glede uniformiranja in plačevanja poštarjev. — Vsled tega tudi poštarji neeraričnih poštih uradov v resnici nikdar niso bili uvrščeni v činovne razrede državnih uradnikov po smislu popreje navedenega zakona iz leta 1873.

Radi tega poštarjev neeraričnih poštih uradov ni smatrati državnim uradnikom, ki jim pristojna prednostna volilna pravica. —

Poštarji imajo torej volilno pravico le v oni volilni skupini, ki jim pristojna po njihovi davčni datjvi. —

Vprašanje, je li komu pristojna aktivna volilna pravilna pravica ali ne, je presojati po dejanskih in pravnih razmerah onega dneva, katerega so bili volilni imeniki razpoloženi.

(Razsodba upravnega sodišča z dne 22./XII. 1904 št. 13.679.)

Upravno sodišče pritrjuje mnenju izpodbijane razsodbe, da je vprašanje, je li pristojna komu za predstoječo obč. volitev volilna pravica ali ne, presojati po dejanskih in pravnih razmerah onega dneva, ko so bili volilni imeniki razpoloženi, in to iz naslednjih razlogov:

Povsem naravno je, da mora biti za vprašanje, če pristojna komu za predstoječo volitev volilna pravica ali ne, odločen gotov čas. Kdor je ob tem odločilnem času izpolnil vse pogoje, ki jih zahteva občinski volilni red za pridobitev volilne pravice, ima pri predstoječi obč. volitvi volilno pravico — in te pravice tudi ne izgubi, če bi se pozneje morebiti spremenile

dejanske ali pravne razmere, ki so predpogoj volilne pravice. —

Ta odločilni čas pa je dan razpoložitve volilnih imenikov. Iz določb obč. volilnega reda glede sestavljanja volilnih imenikov posnamemo, da je sestav volilnih imenikov in torej prva določitev vprašanja, kdo ima aktivno volilno pravico — stvar županstva. — Jasno pa je, da zamore županstvo volilce uvrstiti v volilne imenike, ter jim s tem priznati volilno pravico le na podlagi onih dejanskih in pravnih razmer, ki vladajo ob času tega njegovoga poslovanja, to je ob času razpoložitve volilnih imenikov. Res je sicer, da priznava volilni red proti sestavi volilnih imenikov pritožbe, ter da tudi določa v to svrhu posebno: takozvano reklamacijsko poslovanje — in tudi poznejše poprave imenikov niso izključene. — Razsodbe reklamacijske komisije, oziroma višjih oblastev pa imajo edino le namen, preiskati in ugotoviti, je li se je županstvo pri sestavi volilnih imenikov ravnalo po dejanskih in pravnih razmerah ob času razpoložitve volilnih imenikov ali ne — ter odrediti one popravke, ki odgovarjajo tem dejanskim in pravnim razmeram.

Po vsem smislu volilnega reda mora biti torej dan razpoložitve volilnih imenikov odločen čas, ki je merodajen za vprašanje, je li pristojna kaki osebi volilna pravica ali ne.

Dopisi.

Iz Štajerskega. Slovenski občinski predstojniki spodnještajerskih občin se v zadnjem času prav pošteno in dostojno zavzemajo za pravice slovenskega jezika. Po členu 19. avstr. tem zakona iz l. 1867 imajo občine kot avtonomni uradi pravico, da dopisujejo z vsemi državnimi in deželnimi uradi, edino le v onem jeziku, katerega so zmožni vsi občinski možje, to je pri nas v slovenskem, in da rešujejo istotako samo dopise, ki se jim pošljejo v slovenščini, drugače jih ne vzprejmejo in pošljejo nazaj. Sedaj so v tem oziru slovenski župani že nekaj dosegli. Ker so vse nemške dopise, poslani jim od državnih uradov, vrnil, so nemški uradniki te dopise kratkomalo pošiljali v Gradec ravnateljstvu pomožnih uradov v prestavo.

Sedaj pa imenovano ravnateljstvo nobenega nemškega dopisa, odposlanega v prestavo, ne reši več, ampak vrne vse dopise zopet oblastvu, od katerih so v nemščini na županstva bili poslani, in ta oblastva morajo hote ali nehote poslati slovenski dopis na županstva.

Ravnateljstvo pomožnih uradov je torej prav imenitno pogodilo. Ker ti gospodiči pri c. kr. okr. glavarstev niso hoteli slušati, imajo v plačilo dvakratno pisarijo. Naj uvidijo vsi taki gospodje, da nismo mi davkoplačevalci za uradnike tukaj, ampak oni za nas.

Važnejša določila občinskega reda.

II.

O področju občinskega odbora.

Občinski odbor sklepa o občinskih rečeh ter jih nadzoruje.

Izvrševalne oblasti pa ves odbor skupaj nima. —

Zastran občinskega gospodarstva se odbor posvetuje in sklepa: 1. kadar se ima v občini kaj zgoditi z dedinskim imetjem in dedinskim posestvom občine; 2. kadar se ima določiti, kako naj se dedinsko imetje in posestvo uživa; 3) kadar se ima napraviti proračun o občinskih dohodkih in stroških, ter skrbeti, da se najde ravnotežje v občinskem gospodarstvu; 4. kadar se potrjuje letni račun; 5. vselej, kadar so na vrsti stvari, ki ne spadajo k navadnemu gospodarstvu.

Odbor mora občinskemu predstojništvu dati toliko pomožnih moči na razpolago, kolikor mu jih je treba za opravila domačega in izročenegega področja.

Če odbor sprevidi, da je potreba posebnih uradnikov in slug, sklepa o njihovem številu ter njihovih plačah, o njihovem nastavljenju in pokojnini.

Med opravila občinskega odbora tudi spada: da voli starešinstvo, da daje domovinstvo in častno občanstvo, po mestih in trgih mesščanstvo in tržanstvo. Če ima občina patronat ali prezentacijsko pravico, tedaj odbor podeljuje službe in priporoča ter tudi deli ustanove.

V kolikor ni policija v občini po zakonu izročena državnim organom, sme odbor, kolikor dopuščajo postave, ali za vso občino, ali samo za nekatere kraje dajati veljavne ukaze, in kdor bi se jih ne držal, temu sme zagroziti globo ali s zaporom in ga kaznovati.

Odbor je dolžan za naredbe in naprave, ki so potrebne občinski policiji, dovoliti potrebna denarna sredstva, in je odgovoren za vsako opustitev, katere bi bil kriv v tej stvari.

Zlasti mora odbor skrbeti za uboge. Ako obstoječe dobrodelne ustanove, sirotišnice in zakladi ne zadoščajo, mora odbor skrbeti za pokritje primanjkljaja, ter ima gleda tega odločiti, kako in kam naj se obrne.

Odbor izvoli izmed članov občinskega sveta može, kateri imajo poravnati prepire. Natančnejša določila o tem se nahajajo v posebnem državnem zakonu. Nadaljeje odbor dolžan izreči svoje mnenje politični okrajni oblasti ali deželnemu odboru glede samostojnega delokroga občine.

Odbor razsoja pritožbe zoper določila občinskega predstojništva v stvareh domačega delokroga. Kedaj ima takšne pritožbe rešavati politična okrajna gosposka, določa § 96 obč. reda.

Odbor nadzoruje opravila občinskega predstojništva in gospodarstvo občinskih ter podobčinskih naprav. Nadalje ima pravico imenovati posobne zaupnike v ta namen, ali pa za to, da nadzorujejo občinske razmere, da povedo v občinskih rečeh svoje mnenje in izvolijo posebno komisijo. K tem komisijam pokliče odbor lahko tudi neodbornike.

Odbor je dolžan večkrat med letom dati blagajnico pregledati.

Odbor se zbere, kadar je treba, a vsako četrletje vsaj po enkrat skliče ga župan, ali pa njegov namestnik. Seja, ki je ni sklical župan, ali njegov namestnik, ni veljavna in njeni sklepi ne veljajo. Župan mora sklicati sejo, ako to zahteva vsaj tretjina odbornikov, ali pa politična okrajna gosposka ali v zadevi domačega delokroga deželni zbor.

Odbor ne more nič skleniti, ako ni zbranih vsaj dve tretjini odbornikov. Če k sklicani seji ne pride toliko odbornikov, da bi mogli sklepati, ima župan pravico vsakega odbornika ali namestnika, ki ni prišel ter se ne opraviči, kaznovati z globo, in sicer do 20 kron; ta globa gre v občinsko blagajno.

Listnica uredništva.

Vabimo še enkrat vse cenjene p. n. župane, tajnike i. t. d., na sodelovanje pri „Občinski Upravi“. — List je na razpolago za stanovske interese in organizacijo avtonomnih uradov ter njih osobja. Poslužite se prilike, ker le organizirani s svojim glasilom dosežete zasluženi ugled in moč.

Listnica upravnštva.

Dalje so posiali naročnino: Gosp. Molj Janez, župan, Ogle pri Kranju; sl. županstvo Planina pri Rakeku; g. Janez Vamperl, Vnanjagorica pri Ljubljani; sl. županstvo Nabrežina; slavno županstvo Lož; sl. županstvo na Libušnjem pri Kobaridu; sl. županstvo Sv. Gregor, Dolenjsko; sl. županstvo Fara pri Banjaloki; sl. županstvo Draga pri Rakeku; sl. „Bralno in pevsko društvo v Temnici“, Dolenjsko; sl. županstvo v Radovljici. —

Naročnike, ki stavijo vprašanja in želijo, da se rešijo že v prvi številki, prosimo da pošljejo vprašanja do 1. oziroma 15. dne v mesecu, za katerim izide dotična številka.
